

*** ગાયનરૂપી ***

વિક્રમ સ્ત્રી ચરિત્ર નાટક.

૨૩૮૫ (ઓપેરા)

છપાવિ પ્રસિદ્ધ કરનાર

બુ. મદાદેવ રામચંદ્ર

*****

આ પુસ્તકનો હક્ક રચનાર પાસેથી લઈને
પ્રસિદ્ધ કરનારે છપાવ્યું છે.

*****

અમદાવાદમાં

અશુ. દરવાજા નજીક સ, હ. ના મકાનમાં

અ. સ. ચૌદય પ્રેસમાં

મગનલાલ મનસુખરામે છાપ્યું

સંવત ૧૯૪૨ સન ૧૯૮૫

કિંમત બે આના

વિક્રમ સ્ત્રી ચરિત્ર નાટક.

[આપેરા.]

પ્રવેસ્ય ૧ લો.

સ્થળ. ઊજ્જૈણ નગરી, વીઠમની કચેરી
 હશ્વરપ્રાર્થના. ચતુરાતું જાહસ પેત્રીરે એરાગ
 હરી આ અરજ હમારીરે, લેજો ઉરમાંહે ધારીરે;
 દયાસાગર દીન બંધુરે, અતુલ બળ કરણા સીંધુરે.
 ચરણ તુજ લેવું ઉર ધારીરે. હરીઆં ૮૬
 હરી સચરાચરવાશીરે, જમનપતી રૂપચુચુ રાસીરે.
 ગહન ચુચુ તારા બારીરે, હરીઆઅરજાં ૧
 પુરસ્થોતમ બહુ નામીરે. વીશ્વંનર વીશ્વનાસ્વામીરે;
 તુજ ચુચુ દીસે બારીરે. હરીઆઅરજાં ૨
 અવચુચુ જોસ્યો હમારાંરે, તમે પીતુમાતછો ખ્યાનાંરે;
 ઉમારજો નીજ પદ ધારીરે. હરીઆં ૩

પ્રવેસ્ય ૨ જો.

સ્થળ નિઠમની કચેરી.

પાત્ર.

વીક્રમ, ચરીત્ર. પ્રધાન. સીપાઇઓ વગેરે રાજસભા.

કુબ્જબાને જ્યાહુ ઠારા એ રાગ

રાગ-સુણો આજ સમાજનો, હું પુછું એક વચનરે સુણો.
 ચરીત્ર કરે જે નરનેતારી, તે પુછું આનંદરે. સુ.
 મોહું ચરીત્ર હસે કેનું, એ સંક્યા મુજ મનરે, સુ.
 અરજેવમે કહો નરકે નારી, તક્કીકરો આનંદરે. સુ.
 પડો ફેરવો પુરમાંહે બાઈ, કાણુ છતે મુજમનરે સુ.
 (એમ રાજાએ કહ્યું કે નગર માંહે પડો ફેરવવો એ
 સીપાઇ નગરમાં પડે ફેરવે છે.)

પ્રવેસ્ય ૩ જો.

સ્થળ ઉજેણીનો બજાર તેમાં શેકનો મેહેલ
પાત્ર.

દીકરી રૂપકુવરી. શીપાઈયો

નમરપડો ફરતો ફરતો તેના મેહેલની પાછલી બારી જે
રસ્તા ઉપર રાજમારગમાં પડે છે. ત્યાં પેલી બાઈ બેઠી છે
તે સાંભળે છે.

રાજા હું મેં કામકા એ રાગ,
શીપા-નરનારી બંને તથા ચરીત્ર કહાવે સાર;
પણ વધે કોણુ બેઠે જણામાં ઉતરદો આ વાર;
જે જણે તે નવ કહેતો, બ્રહ્મ હત્યાદીક પાપ.
રાજ વચનથી નીકળાણુ, કહેવાને અમો આપ;
(એવું સાંભળી કુંવરી કહે છે.)

રૂપકુવ-જાકે તારા રાગને, જે નર યકી સુ થાય;
ચરીત્ર કરે જે કામની તે કોણુ નવ કળામ.
(એવું સાંભળી શીપાઈયો પાછા વળ્યા.)

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ વીક્રમ સભા.

પાત્ર નીચે મુજબ.

રાજા વીક્રમ ચરીત્ર પ્રધાન તથા મેહેતા શીપાઈ
યો વીખેરે કચેરીમાં બેઠા છે એટલે શીપાઈ કહે છે.

શુનરે કાલે દેરે એ રાગ.

શી-મુનીએ અંજ ઇસબખતમાં તુમ ખાવન ધરકે ધ્યાન
નમર સારામે ફીરા-ઐર દેખ્યા એક મકામ;
તારીફ કમા કરે ઉસકી મેં બડે ગોશ્ત ઐર માલ.
વાંસે બોલી અર્વસે આ બનીયા કરી બાલ;
કમા કહું મેં મુખસે, જબા અમે નહીં રાજ.

ચોરત કામ કરે કબી, સો નરસે હાય ના આજ;
સુનકે હામ પીછે વલે સળ આમે અપને પાસ.
હડકી બેઠીથી વો ધનોપસાકે અવાસ,

રાગ-જાને તુ વેગે કરીને, તેના તાતની પાસ;

તેડી લાવ્ય વેગે કરી, તો પોંચે મનની આશ.

એટલે શીપાષ જઈને શેઠને તડી આવે છે એટલે શેઠ
ને રાગ પુછે છે.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

રાગ-સુણો શેઠ આણે સમે, વચન હગાર એક;

પુત્રી તગારી દીછએ હુ માગુ ધરીને ટેક;

લગ્ન કરે શુભ રીતથી, ને તંડો નગરના સેઠ;

દુભે જો કોઈ જનતો તેને પોકાડીસ ટેક.

અરીત્ર કુંવર માહરો, તે પરણુવો આ વાર;

જવો તમે ઉતાવળા કરે લગ્ન તણો નીરધાર.

શેઠ-એ શુ બોલ્યા ડાચછ, તમે મારી સાથ વચન;

ખટડી જાટય માયડી ડગ્ગ અમેમોટો માજન;

ગડવું પડે માયડેને ટજે મુજને નાટ.

ધડમરાગ હઈને એ શું બોલ્યો વાટ.

રાગ-સુણો શેઠ આણે સમે તમે નવ કરશો પંચ્યાત

નહીં આપેજો દીકરી તો લેખશ હુ મારી જાત

તેથી પુછો ને તમે એ જાછને સર્વે પેર;

કેહજો મુખથી એટલુ જે વરસો કાને ઘેર,

તે કહે તે હુ કર નવ કર અધરમ કામ;

હુભાવુ નહીં કાછને છે વીક્રમ માર નામ.

પ્રવેશ ૫ સ્થળે ધનો ત્યાંમનો મેહલ.

પાત્ર.

ધનો કૃત્યંમ, રૂપકુંવરી, સુમતી, સટરલી, ગડગડ, સડપ
લી માહાબુદ્ધી.

શેઠ ધરમાં આવી એકલો રહેછપછે સરવે બેશુ થાય છે

ધરતી દેજો મરવા કેરો માગરે એ રાગ.

અંડે આ શું ટ્યું વીપડીત કાગડે; હવે હમો કેમ કરીએ

(૬)

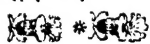
કે.ખા ડાઘ ધડીને મ્યામડે, વીસ ખાઇ મડીએ.
કુવડી માડી કાંઈ ના સમજી; બોડી અમલુ વચનડે;
ટેસાચુ માની કુવડી કેર માયુરડે ડાજનરે. હવે હમોં
એટલે શુભતી તથા તેની દસી સડપલી અને મીયાં સ
ટરલી ત્યાં આઝ્યા ત્યારે

રાગ ઉપર પ્રમાણે

સુમ-કેમ શ્વેષ્ઠો મારા સમરે, બડયું તમે બોલોને;
નથીપડી મુને કાંઈ ગમરે, બડયુ તમે બોલોને,
મારા સમ સચુ કો રવામી; ઉદશી કેમ આજરે,
સાકારણુ રડયું પડેછે સાચુ કહેાને રાજ્ય. બડયુનં

શેઠ-રાજા આપણી રૂપકુવરીને પોતાના છોકરા સથે માયુ
કરે છે ! તનું શું કરવું ? તે સામળી સુમતી (તેની
બાયડી) કહે આપણી ન્યાતના શેડીયા પટેલીયાને પુછીયે
તે સાંભળી શેઠ પોતાની નાતના આગેવાનોને બોલાવ
વા સીપાઇને મોકલેછે ને તે તેડીલાવે છે ને તેઓ આ
વીને કુંવરાની મરજી સુજમ વરતવાને પરવાનગી આ
પે છે ને વિદાય થાય છે.

એનું રાજ્યને કહેજો એટલે ગોર કહેવા બધ છે એટ
લે રાજ્ય જન લેખને આવે છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સ્થળ ધનોપચંદનો મેપેલ

ધનોપચંદનો મેહુલ, લગ્ન ગાંડપ, માયર.

પાત્ર.

વર-વીક્રમનો કુંવર, વીક્રમ-ઉજ્જેણનો રાજા, પ્રધાન-વી
ક્રમનો, શેઠ-ગાઝા વિગરે, વર કન્યા-જનડીઆ જનનીયા,
ગોર-ગડબડ

વરને પોંખીને માયરામાં પધરાવે છે. જાનડીયો ગી
ત ગાયછે-મરાગણુ ફેરા ફેરવે છે નેરજોક બોલે છે.

એના દહી પેલાં વરધડીયાને કહે છે કે ઉડે ઉડાજો
ફેરો ફેરોને બેશી કમ રહ્યાછો થાક લાગ્યો છે કે શું !

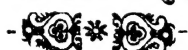
એવું સાંભળી પ્રધાન કેડે છે માહારાજ શું બોલો છો;
કાંઈ મદ યડ્યો છે કે શું?

માહારાજ-હોવે હોવે મદ લાવેને કેટલી વાર થઇ તોએ
લાવતા નથી.

પ્રધાન-આહુ શું બોલો છો આવું બેહેત્યાછે કે શું.

ગોર-એ એકાતો જામશેજ તો હવે કાંઈ મને પછે
વાર છે.

પરજીવી જનને નિદાય કરે છે રાજા કાન્યાને તેડી
નિદાય છે ઘેર જઈ એક કોટડીમાં પુરે છે.

અંક ૨ જો. પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ વીક્રમનો મેહેલ

પા.

દાશી-રૂપકુંવરીને જાળીએથી ખાવાનું આપનાર.

કોટડીમાં રૂપકુંવરીને પુરી ખારણું બંધ કર્યું.

વીક્રમકુંવરને પરદેશ મોકલે છે.

રાગ ઇંદર સભાનો.

વી-મુજરે મારા દોકરા તું વચન કહુ તે આજ;

અલખ નગરમાં પરવરે સચવે આપણું રાજ.

કામ દાજ ચલાવજો સહુ રાજ સત્યથી ત્યાંહાંય.

કામ પડશે મારે તો તેડાવીશ હું આંહે.

(એટલે કુવર દેશ સાચવવ. ગયો.)

પ્રવેશ ૨ જો.

હવે રૂપકુંવરી ખાવા આપવા આપનારને કેહે છે.

રાગ ઓખાહરણનો.

તુંતો સાંભળ દાશી વચન પાને માહયરા જીવનીજીવન;

જો વચન રાખે હર માંહે, જઈ બોલ કહુ હું આંહે.

(૮)

માર કાપ જે દુખ રૂપી, ઝાડ, તોહું ચાલીશ તારે પાડ;
દા-ખાઈ કાઢો, તે ન કરું હું કાગ, તો રહે મુજને શ્રીરામ
દુ-ઉને નમુ કરી પ્રણામ, મુજ માતને લાભ આ કામ;
મુને વીયોગ વહની સમાય, કરીએ વાતો દીકરીને માય.
'તેની માને દાશી બોલાવી ત્યારે માને દીકરી કહે છે.

(રાગ કાલીંગડો.)

સુણોરે મારી માતા દુખ ઉર ભારી,
અરે રાથે કાંઈ નાં વાત વીચારી. સુણોને.
વજ્ર કાટડીમાં પુરી મુજને મજે ન નાઠા પ્યારી,
આ દુઃખ પીકઢાવે એવું કેઈ નથીરે તુજ ટાળી મુ.
તુજ મેહેમયો સુરંગ બોલાવી દે મુજ પાસે પ્યારી,
મુજ સાટે મુકય આ સ્થાન કે બેન નાંના જે મારી મુ.
એકવાર છોડાવે મુજને તો જાણું તુને ઉપકારી,
હારય મનાવું રાજકુંવરને લઉં રાજ લક્ષ્મી સારી મુ.
તા-રહે છે શાને માટે દુખ મન લાવી,

થોડા દીવસમાં લેઈશ બોલાવી. રહે છે શાને માટે
તેં કહ્યું તે કારણ કરવું મુજ મન વાત એ લાવી,
લાડકવાઈ તુજ દુખ દેખાં દયા કથી મુને આવી. રહે
(તેની માએ સુરંગ બોલાવી તેમાંથી રૂપકુંવરીને કાઢી
લેઈ તેની બેનને ત્યાં મુકીએ રૂપકુંવરી અક્ષય નગરના
વીશે મઈયારીના વેશે જશે)

❖❖❖❖❖

પ્રવશ ૩ જો.

સ્થળ. અક્ષય નગરના બજારનો દેખાવ
પાત્ર

ગોવાલજી રાજા પ્રધાન સીપાઈયો વિગરે.
રૂપકુંવરી ગોવાલનનો વેશ લેઈને બજારમાં આવે છે તે
નો સંવાદ.

રાગ ઇંદરસલા.

સીપાઈ- હે મહારા સુણુ શે તું કહેદે મહકા મુજ,

(૯)

દામ થાયજે ઉસકા સખ કરલો તુમ વસુલ.
મધ્યારી-અકતે ગે કયા મુખસે કયા દોગે મહીકા મુલ,
મહી ચખો હોમાહરા તો જીવગી હોયગી મુલ.

પ્રધાન કેહે છે--રાગ ઈંદરસભા.

સુણુ ગોવાલન ને કહ્યું તેનો દયો જવાબ,
સોનાવડે દુધ બેચતુ તે કારણુ ફાને આપ.
કોણુ દેશયાં આવીયાં ને શું તમાર નામ,
કોણુ તણાં હો દીકરી ને જાતું કાણુ દામ.
શા ભાતુ તમે વેચીયુ છે મહી ને આણુ દામ.
મુલ કહીને તેહતું તમે દયો ગણીને દામ.
(એવું વચન સાંભળી મધ્યારી આકુ યુવે છે ત્યારે પ્ર
ધાન કેહે છે)

પ્રધાન- ઉતર કુમ દેના નથી સુણો ગોવાલણુ
મુલ લેષ મહી લીજીએ તો થાય રૂકુ કાજ.
અરે કોન હે તુ તેરા એરાગ.

મધ્યારી- અરે નાં બોલો સજ સાથે વચન,
સુણી મુલ મહીનું ઉતરશેજ મન.
લેશે મહી મારકો રાજ કુમાર,
દશે એમને દામ અરથ અપાર.
નહીં તો ન આખે અવર કોઇ જન,
પુછયું નો તમે તો કહ્યું મે વચન.

પ્રધાન છાનો રહયો.

રાજ-કહી દે મહીનું મુલરે વેલી કહી દે મહીનું મુલ.
જો ખાતી લુલ્યરે વહેલી કહી દે મહીનું મુલ.
નગર મારે આવીનેરે તું બેઠી મધ્ય બજાર,
તે કારણુ મહી લેવા માટે આવ્યો છું આ કારરે વે.
ગોવાલણુ-મુકો મનની માંગરે રાજ મુકો મનની મામ.
હારી જશે હાગરે લેતાં હારી જશે દામ.
છાંટો આખવું સેહેજ નદી છે અમુલ્ય માર મહી;
જાઓ પાછા ઘેર આપનેરે શીદ બારમઆયે અહી. રા.

(૧૦)

રાજા- હું કુવર વિક્રમનેરે તું સુખ મહીયારી વાણુ,
પાછો જવું સુખ ખેલીને તો થાય યશનો હાથુરે. બે.
મહીયારી-સાંદણ આખા બવ વિશે,

ઠાંઠ જાણે એકજ બાળ;

તે રીતે વેણુ નીકળ્યું ખીણું,

હોય ન ત્રણ કાળ

રાજા ૪

રાજા-મુ લ કહે જે મુખ થકી તું ના આપે આણી દાર,

છતાં આણુ છે મુગને લે વચન કર મોઝારે વે. ૫

એગ કરી રાજાએ વચન આપ્યું

મહીયારી-રૂદ્રદેવમાં પાલખીરે, ઠાંઠ હેય ગરથ અપાર;

લખી આપોને ગમે આ સ્થળે,

તો હું પોયાડું મહીદવારે રાજા ૬

રાજાએ લખત કરી આપ્યું. અને મહીયારણુ મહી લેઈ
રાજ્યને મોહોલે ગઈ.

પ્રવેશ ૪થો.

સ્થળ ચરીત્રનો મેહેલ

પાત્ર

ચરીત્ર મહીયારી વેશે

રાતરે રાજા અને મહીયારી રંગ મેહેલમાં ગયાં ત્યાં
રાજ્યને કાગ બાવી દગીતે તેનો રૂમાલ હાથની વીટી અ
ને એક કટાર તે લેખને સવારે રસ્તે પડી રાજા બાગ્યો
ત્યારે તેને દોહી નહી તેથી ઉદાસીમાં ગમન કરે છે.

સરપે-આંખેપે. એરાગ

રાજા- અરે હો પ્રાણ પ્યારી પ્રીય મારી ક્યાં ગઈ;

હતી પાસ મારી આજ ઉઘી ક્યાં સહી. ૧

ખોદ્ય ખોદ્ય મારા સમ છે તુંને સહી;

તારે કંપે મરું મન વીંધ્યું છે આહી, ૨

તારી વાણીના ચીલાસ મુને સાંભરે હ,

આવી અરથનું અમરીન મુને પાખરે	૩
ખેરે એસેજ આ સુતી છે કેમ ગાહરી;	
કયાં ગઇ પ્રીય ગાની ચીન માર ને હરી,	૪
તારું શરીર સુગડ અતી મુને બાસનું,	
તુજને બાંધેને બહુ મન ગાઈ રાચનું.	૫
નથી ખોલ્યો હું કાંઈ રાતમાં દુને અહીં,	
તારી મરછ પ્રાણે રહ્યો હતો સડી	૬
કેહે રીજ કાંઈ સડી છે પ્યારી તુજને;	
સાચું કેહે મારા સમ છે આવી મુજને.	૭
નહીં તો પ્રાણુ જાશે ખરે તવખી ખરે	
મજને વેગે આવી આજ માર મન રે	૮
અરે પ્રાણુ પ્યારી તારી મારી કયાં ગઇ,	
આજ આવીને મુને દેને ધીર આજ અહીં.	૯
મુને તુજ વીના રહેવાનું નથી સુંદરી,	
આજ કેમ ગઇ પ્રાણુ મારાને હરી.	૧૦
હવે શું કરું આ ઠાગ તું વીના અહીં,	
કહું શું મુખે મારે પ્રાણુ તો જશે સહી.	૧૧
રહું હું ઠ.સ થઈને તારો સદા સુંદરી,	
મજ એક વાર પાછી મૂજને તું દયા કરી.	૧૨
એમ વિલાપ કરે છે	પડે પડે છે.

પ્રવેશ ૬ મો.

સ્થળ ઉજડુ નગરીમાં મેહેસ

પાત્ર

રૂપકુંવરી કુમતી માતાને કહે છે

ગતી હુ ઓર નાચ સદા કામહે મારા એ રામ

(૧૨)

કુંવરી- માત કામ કરી આવું હતો આજ આંહી,
વાત છાતી રાખજે જેમ મણે નહીં કેઈ.
બાળ મારે થાય જ્યારે ખચર લેજે તું,
કાટડી છે માહરી ત્યાં જમણ હવે હું.

એમ કહી પેતે કાટડીમાં ગમ ને નવ માસ પુરા થ
એ ક્ષત્ર જન્મે રાજકુંવર પણ પેતાને ઘેર પીતાની પા
સે આવ્યો છે. પેસો કુંવર ત્રણ વસતો થયો કે આંતે
ગનમાં વિચાર કર્યો જે હવે મારે એક બીજો પુત્ર ઉ
ત્પન્ન કરવો તેથી પોતે જાગણનો વેશ લેષ જાય છે પો
તાની માતાને કેહ છે.

આધવ નંદનો છોરો તે નમેરો થયો જો. એરાગ

રૂપકુંવરી-કરો કામ મારી માત કહું એટલું જો,

તો હું લાવું દ્રવ્ય આ કામ કહો તેટલું જો કં ૧

ધરું વેશ હું જેગીતો માતા આ સ્થળે જો,

છળું કુંવર એ રાખનો હું બુધી બજે જો કં ૨

એક મડદુ કરીને લાવજો મસાણમાં જો,

કરીસ જીવનું હું બાળ ત્યાં સમશાનમાં જો કં ૩

માતા-પેટા કરજે સુખે કામ હામ મન ધરી જો,

હુતો લાગીશ ત્યાં મડદુ બનાવટ કરીજો. એટાં ૪

એમ કરી રૂપકુંવરી પોતે અખણુતાણીનો વેશ લે છે
અને પોતાની સંગાયે એલા વીગરે રાખી નીકળે છે.

પ્રવેશ ૬.

સ્થળ ઉજ્જેણીના બગરનો ચોક

પાત્ર.

જોગણુ મડદુ ચરીત્ર

પેલા લોકો મડદુ બેઠીને રેતા રેતા બળ છે કે ચેલા
ને જોગણુ કહે

સુનરે કાલે દેવરે એરાગ

જોગણુ- સુન બે ચેલા બાતરી ક્યાં હેતા હે બકોર,
કલેસસ કરકે જાતા હે ઉગકા લાને આ ઠેર.

ચેલા આવીને પેલા મડદાવળાને કહે છે.

સુનલો માહાજન બાત મારી ચમેા ચુરકી પાસ
એ સામનસે જનનતા અમ દુઅ હુવા સખ નાસ
રડતે હો કીસ બાસતે તુમ કહેદો હમકુ બાત,
ચુર હમેરા ઇશ બખતે દુઅ કરેમા નીચાત. ૨
સજીવન વિદ્યાને વિશે હે ચુરજી બોલ દુસીયાર,
જતા કરદેમા અબી તુમ હસ્તે જાઓ ધરબાર.

એમ કહીને તે પોતાના ચુરની પાસે લાવે છે.
ત્યાં પેલા રૂપકુંવરી જોગણુ છે તે પોતે નિશ્ચીતી બેઠીને
તેનાપર મંત્રીને નાખે છે કે તે છાકરો જીવતો યઈને ઉ
ઠે છે તેથી તે જોગણુને શેઠ લોકો તો પચેજ લાગે છે
ને પછી તો ત્યાં ધણા લોકો આગ્યા કરે છે. પણ પેલા
જોગણુ કાઠથી બાશણુ સરખું પણ કરતી નથી છેવટે
બોલે છે અમે અમકલ માંસે જાતા હે ઉસ બાસતે હે ચે

તે તું મેં સમેરમે કડકે રતન શેના કરકે ત્યાર હોતા. ત્રે
લા કહે છે; અચ્છા તુરુ છ એટલામાં વિક્રમનો કુંજર ત્યાં
આવીને કહે છે.

ચરીત્ર-મને નાનાયણુ એમ ઠરી બેસે છે ત્યારે નોગણુ
બેસે છે અને તુમ કોન હો! યહાં આનેકા કયા
કામ હે.

ચરીત્ર-હમે તો રાજકુમાર છું આપકે દરશન કરનેકે કા
રદાન આયા હું.

નોગન-અમેસા તમને બેઠો થોડીવર પછી હાથ જોડીને
ચરીત્ર કહે છે મદારાજ હમને એક જાન સુના
હે જ્યો કૃપા કરકે હમકો દાન દયો તો નોગન
કહે છે કોન ખાત સુના હું જો કહેના હો સો
કહે દયો તો.

ચરીત્ર-મહારાજ આપણી પાસ રાજવન વિદ્યા હે સો
હમકુ કૃપા કરકે બતાદયો તો અચ્છા નોગન કે
હે હો એસ તુમ સીખોગે તો હમેરા કયા લેગે
ખડુતા ના છા આજ રેનકી બખતમે તુમ આ
કરનાઈ આના પાયુ સુયુના જો તોરે મનમે સજ
વન વીદ્યા શીખનેકા ખરા ઇરાદા હોવે તો તું
એક સવાકશેડકી ઝંલ ઝીર સાહેલીનમન રત્ન ધ
તના દયાના દસમે હમેરે કુશ્મી કાષ્ઠ હે નાહી
શીખકે તુમ ખીજે લે જના ચરીલ કહે છે બહો
ત અચ્છા મે લેકે આવુંગા. પછી ચરીત્ર રત્ન
ઝંલ લેઈને આવે છે ને તેની સાથે તે નોગણુ
સમ દરે છે પેત્રાં રત્ન તથા હુત્ર ત્યાં રહે છે ને
ચરીત્ર ઘેરે જાય છે કે પેલી નોગણુ સર્વે સમેટી
પોતાને ઘેર જાય છે.

(૧૫)

પ્રવેશ ૨ મો.

સ્થળ રાજ સભા વીક્રમની

પાત્ર.

રાજ, પ્રધાન, ચરિત્ર, રૂપકુવરી,

સભાજનો વગેરે સીપાઈઓ આદી

સુનમે કાસેદેવરે એરાગ

રાજ

આઘજહરક સમે તે ઉઠો ને આ

છી વાર,

કેન્ડી માંડીયો કાદાડો! જાળને રૂપાહુને બદાર;

પુરે દીન પચ્ચ થયાં છે શુણોને સર્વે જન.

ચરીત્ર એથે રથું કચ્ચુ તે જોવું મારે મન.

શીપાઈ રૂપકુવરીને બોલાવો લાવે છે તે પડલામાં
હે આવીને ઉભી રહે છે. ત્યારે પ્રધાન પુછેછે.

રામ ઉપર પ્રમાણે

શુણો પાઈ આ સમે તમને પુછુ ભુષાળ.

ચરિત્ર જે અસ્ત્રી તણું તે દરસાવો આ ઠર;

જ્યારે તમે બોલ્યા હતાં બસીને મોંદલ જનાલ;

તે માટે માથુ કરીને તમને લાગ્યા આડય.

જાર વરસ વીર્ધી ગયાં છે પુરે કેટલી માંડી;

ચરીત્ર જોવા કારણે આજે જોડાં છે ચરી-

નકરસાલ દેવ ઇસતાંકે કલામ એ રાગ

રૂપકુવરી-નહ છે પુરી મુજને જાવી મેઢજ માંદમ

ચરીત્ર કહો પછી કરવું રથું ત્યાં

નહીં દસી જન કોમ માદરી પાસ

નહીં ખાત કરવાતણો વીસવાસ

(૧૬)

નહીં ઈશીએ કાઈ દેખુંજ જન
નહી માન મારી આવે કાઈ દન
તથાપી વચન આપે જો મુજ હાથ
ખતાવું ચરીત્ર હું સોજન સાથ

વિક્રમ-અરે વધુમારી સુણો મુજ વાણુ
હું તમને તોઢે ધશ્વર આણુ

(એમ કહી વચન આપેછે)

૩૦-સુણો રામ વાણી તો માહરી આજ
જોઈ કાજ વીપરીત કોપસ્યો આજ
પણી જો મુને છેડ દેસ્યોજ અહી
તો રાખીશેક ન કો મુને જુહીં

રાજા-ન કોપુ કદાપી હું તાહરી સાથ
સુખે વેણુ ખોલો છેસીર મદારો હાથ

૩૦-મારી માતને જઈ દહો રામ વાણુ
કુંવર લેઈ કુંવરી ત્યાં તેડેછે જાણુ

રાજા-સુણુરે કાલે દેવરે એ રામ.

જાવો જલદી જન આસમે જ્યાં રૂપ વહુકરી માત.
તેડીલાવો તેહને અહીં કુંવર લેઈ સંઘાત

(સીપાઈયો તેડી લાવેછે ને કુંવર તેની માને જોઈને તે
ની પાસે દોડી જાયછે રાજા વીસમય પામીને સરમાય છે.
કુંવર જોઈને ચરીત્ર કોપાયમાન થઈને કટાર લેઈ કહ્યું રા
ખ ઉપરનો.)

કુંવર ઝાંઝી તાહરે તું કહીદે સાચી વાણુ
નહીતર આ કટારથી હું લેઈશ તારો પ્રાણુ
માજ ગુમારી માહરી તે આજ સખા મોઝાર
મારે તુજને આ સમે ને પછી મરહું કાર

(એમ કહીને કટાર કહાડેછે કે તેને સર્વે સમજાવેછે)
સભાજન-સુણો કુંવર સુમક્ષણુ નવ રીત કરો આ વાર

કોણ રીતે પ્રગટ કયોલે એણે જુગલ કુંમર

પુછો એને પ્રેમથી તો મળશે સર્વે ભેદ

સાદસ કાગ કીવ થકી થાસે પસ્તાવો વેદ

૨૭-સાચુ બોધને આ ચુએ હું નહીનર લેણ પ્રાણ

કુંવર કોના લેઈ અર્ને તું બતાવે નીરવણ.

૨૭-નકર લાગદેવ હસતરાંકે ક્ષત્રામ એ રાગ

પુછો હો મુને થઈ ગુરમે આ દાન

નહીં લાગરહે સત્તમાનો રાજન.

નખેવો કદાપી પોતાનોજ ભાર

ગાટે રહ્યો સમાવી દરોધજ સાર

ચરીત્ર-અગમુજ સાચે ન બોલીરપ વાણ

કહીદે ખરું કે હું લેણસ્ય પ્રાણ

૨૮- હેદુધ લીધુ હવું ગારા રાજ્ય

ધનધાનને લખીઆપું તું રાજ

શગલ વીંટીઆપી હતી જે કાળ

હ્યો વસ્તુસ થે આ મોટોજ બાળ

(એમ કહીને તે વચને પેલુ જખત શગલ વીંટીને મો

હોટો કુંવર વીકળને આપેછેચરીત્રનો નીચુ જોઈને સર

કમાઈ જાયછે.)

૨૮-સજીવન વીદયા તણી હતી હાય

લેણ મુલ રતને અન્યા તે કામ

લધુ તન તેહ સમે મારા નાથ

હ્યો માલને ધન તનની સંધાત

હવે કાગ કરજો વળી કોઈ દીન

આઈ રજ પડર્યો પગથે આધીર

મુશો સર્વે સભાતણી આજ જન

દરે નારી કામ જે ધારે તે મન

(સર્વે જનો મળીને ગાયછે)

(૧૮)

કૃપારાખળે સર્વે સોખી રાજન
આઝી થરીવતો કર્યો ખેલ આદન
ગુણીજન મનમાં લહે ગુણસાર
પડે મેલ ગાહે જે હોયે ગુમાર
(એમ કહીને સર્વે જાયછે તે નાટક પુર થાયછે)

झाहिरखबर

અમરે ત્યાં ધણી જગનાં પુરતો એટલે કપડે ફેસ
બા વારનામો તથા ધણી જગનાં મયન રૂપી નાટકો,
બઈ તથા અમલવજનાં છપેશાં પુરતકો મળશે આ સિ
વાય નિચે લખેશે ઠેકાણેથી મળશે.

વોરમગામ—કુ. જોશી નરશીમજી તથા મુળસંકર લલુ

વઢવાણ—કુ. પ્રાણસંકર રામજી તા. રામા નગજી.

લીંમટી—મોંધી પુરભોતમ કાનજી સુભોષપ્રકાશના કર્તા
તથા મહેવજી મુળજી.

મેંગળી—કુ. કપૂરચંદ્ર ભગત તથા જટાસંકર હોરજી

ભાવનગર—કુ. અમદુસદુલન અંબજી.

રાજકોટ—કુ. લખમીપંદ ઉત્તમચંદ.

મુંબાઈ—કુ. અમરતપાલ કાળોદાસ તથા વ્યાજકમલ જી
દમજી.

જામનગર—કુ. વલ્લભ ધાલ

બુ. માહાદેવ રામચંદ્ર.

કે. અમદાવાદ ત્રયુદરવાળાસે હોજતી સામે

